

Życie i praca w Niemczech – Przewodnik Leben und Arbeiten in Deutschland

Przewodnik

Wegweiser
Polnisch-Deutsch

Spis treści

Inhaltsverzeichnis

Przedmowa Vorwort	04
Pobyt w Niemczech Aufenthalt in Deutschland	06
Wsparcie językowe Sprachförderung	10
Mieszkanie Wohnen	12
Praca w Niemczech Arbeiten in Deutschland	18
Dzieci – Szkoła – Kształcenie zawodowe Kinder – Schule – Berufliche Bildung	22
Ubezpieczenie zdrowotne i społeczne Kranken- und Sozialversicherung	26
Służby socjalne Soziale Dienste	32
Czas wolny – Oferta kulturalna Freizeit – Kulturelle Angebote	38
Stowarzyszenia Vereine	42
Uczestnictwo w polityce Politische Partizipation	44
Religia Religion	46

Przedmowa

Liczba imigrantów napływających do Nadrenii Północnej-Westfalii, jak i do innych krajów związkowych, mocno wzrasta. Wielu z tych imigrantów pochodzi z Europy Południowej oraz Południowo-Wschodniej. Napływają oni z powodu panującego w ich rodzinnych stronach kryzysu gospodarczego lub w ramach prawa do swobodnego przemieszczania się po Unii Europejskiej, które pozwala im na poszukiwanie lepszej pracy w Niemczech.

W związku z tym coraz więcej imigrantów zwraca się z pytaniami do służb imigracyjnych diakonii Rheinland-Westfalen-Lippe, jak i do innych organów, stowarzyszeń, kościołów i wspólnot kościelnych. Sytuacja ta skłoniła przedstawicieli gmin greckich, greckich parafii prawosławnych i stowarzyszeń kulturalnych regionu, a także Niemiecko-Hellenistycznego Stowarzyszenia Gospodarczego (Deutsch-Hellenische Wirtschaftsvereinigung), prywatnych zainteresowanych, aktywnych społecznie, członków rady miejskiej pochodzenia greckiego oraz pracowników diakonii Rheinland-Westfalen-Lippe do utworzenia sieci „Greckich działaczy w NPW (Nadrenii Północnej-Westfalii)”. Celem tej sieci jest łączenie potencjałów działaczy oraz wspieranie wymiany informacji na temat bieżących potrzeb, tworząc w ten sposób skuteczną doraźną pomoc dla grupy docelowej.

Z powodu wysokiego zapotrzebowania na informacje dotyczące **życia i pracy w Niemczech**, pierwszym konkretnym działaniem sieci było wydanie niniejszego dwujęzycznego przewodnika, który ma posłużyć orientacji w temacie. Z kręgu działaczy wyodrębniła się grupa robocza, która sformułowała istotne informacje na temat m.in. pobytu w Niemczech, wsparcia językowego, kwestii mieszkaniowych, pracy w Niemczech, dzieci, szkolnictwa, edukacji, ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego, służb socjalnych, czasu wolnego i sieci w przestrzeni społecznej. Przewodnik cieszy się dużym zainteresowaniem zarówno w Niemczech, jak i za granicą i doczekał się już wielu wznowień.

Wiemy, że istnieje zapotrzebowanie na informacje w języku ojczystym dla wszystkich nowo przybyłych do Niemiec obywateli Unii Europejskiej. Z tego powodu niezbędne jest przełożenie przewodnika na różne języki. Umożliwia to dostęp do ważnych informacji oraz ułatwia integrację imigrantów w Niemczech.

Z tego miejsca pragniemy serdecznie podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w sporządzenie przewodnika oraz jego aktualizację. Podziękowania należą się także ministerstwu pracy, integracji i polityki społecznej kraju związkowego Nadrenii Północnej-Westfalii oraz diakonii Rheinland-Westfalen-Lippe, które wsparły nas finansowo.

Dla sieci
Ioanna Zacharaki
Referentka ds. integracji i spraw międzykulturowych
Diakonia Rheinland-Westfalen-Lippe

Vorwort

Zurzeit nimmt die Zahl von Neuzugewanderten in Nordrhein-Westfalen sowie in den anderen Bundesländern stark zu. Viele kommen aus Süd- und Südosteuropa aufgrund der dortigen Wirtschaftskrise oder im Rahmen der EU-Freizügigkeit und sind in Deutschland auf der Suche nach besseren Arbeitsmöglichkeiten.

Dadurch häufen sich die Anfragen von Neuzugewanderten bei den Migrationsdiensten der Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe sowie bei weiteren Trägern, Vereinen, Kirchen und Religionsgemeinschaften. Aus dieser Situation heraus haben Multiplikatoren der griechischen Gemeinden, griechisch-orthodoxer Gemeinden und Kulturvereinen aus der Region sowie die Deutsch-Hellenische Wirtschaftsvereinigung, private Interessierte, ehrenamtlich Aktive, Ratsmitglieder griechischer Herkunft und Mitarbeitende der Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe das Netzwerk: „Griechischer Akteure in NRW“ gebildet. Zielsetzung des Netzwerkes ist es, Potenziale der Akteure zu bündeln und den Austausch über den aktuellen Bedarf zu fördern, um für die Zielgruppe effektiv akute Selbsthilfe zu leisten.

Aufgrund der großen Nachfrage an Informationen über das **Leben und Arbeiten in Deutschland** war die erste konkrete Maßnahme des Netzwerkes die Herausgabe des vorliegenden zweisprachigen Wegweisers, der Orientierung bieten soll. Aus dem Kreis der Akteure hat sich eine Arbeitsgruppe gebildet, die wichtige Informationen zu Themen wie Aufenthalt in Deutschland, Sprachförderung, Wohnen, Arbeiten in Deutschland, Kinder, Schule, Ausbildung, Kranken- und Sozialversicherung, Soziale Dienste, Freizeit, Netzwerke im Sozialraum zusammengestellt hat. Dieser findet bundesweit sowie im Ausland einen großen Zuspruch und ist mehrmals aufgelegt.

Wir stellen den Bedarf an muttersprachlichen Informationen für alle neuzugewanderte EU-Bürger fest. Deswegen ist die Übersetzung des Wegweisers in verschiedenen Sprachen notwendig, denn sie ermöglicht den Zugang zu wichtigen Informationen und erleichtert die Integration von Neuzugewanderten in Deutschland.

An dieser Stelle wird allen Beteiligten bei der Erstellung sowie Aufarbeitung des Wegweisers herzlich gedankt. Ein herzlicher Dank gilt ebenfalls dem Ministerium für Arbeit, Integration und Soziales des Landes NRW sowie der Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe für die finanzielle Unterstützung.

Für das Netzwerk

Ioanna Zacharaki
Referentin für Integration und Interkulturalität
Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe

Pobyt w Niemczech

Prawo do swobodnego przemieszczania się przez pierwsze trzy miesiące

Każdy obywatel kraju należącego do Unii Europejskiej ma prawo do swobodnego przemieszczania się w obrębie Unii Europejskiej, wjazdu do każdego innego kraju członkowskiego oraz prawo do trzymiesięcznego bezwarunkowego pobytu w tymże kraju, niezależnie od celu pobytu. Aby wjechać na teren państwa członkowskiego, należy okazać paszport lub dowód osobisty.

Obywatele Unii nie potrzebują pozwolenia na pobyt i mają nieograniczony dostęp do rynku pracy. Prawo do swobodnego przemieszczania się przysługuje obywatelom wszystkich krajów członkowskich UE oraz członkom ich rodzin.

Prawo do swobodnego przemieszczania się po trzech miesiącach

Po trzech miesiącach prawo do swobodnego przemieszczania się przed uzyskaniem prawa do stałego pobytu jest uzależnione od określonych celów pobytu.

Grupy osób, którym przysługuje prawo do swobodnego przemieszczania się to:

- pracownicy
- zameldowane na stałe, niezależne osoby zatrudnione
- usługodawcy
- usługownicy
- osoby uprawnione do pobytu
- emeryci (lub renciści)
- studenci oraz
- inni niezatrudnieni oraz poszczególni członkowie ich rodziny

Aufenthalt in Deutschland

Freizügigkeitsrecht in den ersten drei Monaten

Jeder Staatsangehörige eines Mitgliedstaates der Europäischen Union hat grundsätzlich das Recht, sich in der Europäischen Union frei zu bewegen, in jeden anderen Mitgliedsstaat einzureisen und genießt dort bis zu drei Monaten ein bedingungsloses Aufenthaltsrecht – unabhängig vom Aufenthaltszweck. Zur Einreise ist lediglich ein gültiger Reisepass oder Personalausweis notwendig.

Unionsbürger benötigen keine Aufenthaltserlaubnis und haben uneingeschränkten Arbeitsmarktzugang. Das Freizügigkeitsrecht besitzen Bürgerinnen und Bürger und deren Familienangehörige aller EU-Mitgliedstaaten.

Freizügigkeitsrecht nach drei Monaten

Außer in den ersten drei Monaten ist das Freizügigkeitsrecht vor Erwerb des Daueraufenthaltsrechtes an bestimmte Aufenthaltszwecke gebunden.

Personengruppen die freizügigkeitsberechtigt sind:

- Arbeitnehmer
- niedergelassene selbstständige Erwerbstätige
- Erbringer von Dienstleistungen
- Empfänger von Dienstleistungen
- Verbleibeberechtigte
- Rentner
- Studenten und
- Sonstige Nichterwerbstätige, sowie deren jeweilige Familienangehörige

Niezatrudnionych obywateli Unii obowiązują szczególne zasady. Są oni uprawnieni do swobodnego przemieszczania się tylko wtedy, gdy dysponują wystarczającą ochroną ubezpieczenia zdrowotnego oraz środkami do życia dla siebie i członków swojej rodziny na cały czas trwania ich pobytu (§ 4 zdanie 1 Ustawy o powszechnej swobodzie osiedlania się i przemieszczania obywateli Unii Europejskiej FreizügG/EU). Środki do życia należy oszacować tak, aby nie zachodziła konieczność korzystania z pomocy socjalnej. Środkami do życia są wszystkie prawnie dozwolone dochody oraz majątek w formie pieniędzy, wartości materialnych lub innych własnych środków, w szczególności świadczenia alimentacyjne członków rodziny lub osób trzecich oraz emerytury (lub renty).

Jako wystarczającą ochronę ubezpieczeniem zdrowotnym można traktować zakres, jaki oferowałyby ustawowe ubezpieczenie zdrowotne.

Urząd ds. cudzoziemców/urząd meldunkowy może wymagać od obywatela Unii uwiarygodnienia spełnienia wymogów niezbędnych do otrzymania prawa pobytu.

Zaświadczenie o prawie do swobodnego przemieszczania się

Od dnia 01.01.2013 nie trzeba już udowadniać uprawnienia do swobodnego przemieszczania się za pomocą zaświadczenia. Tak zwane zaświadczenie o prawie do swobodnego przemieszczania się zostało zniesione bez zastąpienia.¹

Więcej informacji

Internet

www.europa.eu

www.bamf.de

¹ odnośnie tej kwestii: Ustawa dotycząca zmiany Ustawy o powszechnej swobodzie osiedlania się i przemieszczania obywateli Unii Europejskiej i innych przepisów prawnych związanych z pobytem z dnia 21. stycznia 2013 (Dziennik Ustaw BGBl I str. 86)

Für nichterwerbstätige Unionsbürger gelten besondere Voraussetzungen. Sie sind nur dann freizügigkeitsberechtigt, wenn sie über ausreichenden Krankenversicherungsschutz und ausreichende Existenzmittel für sich und ihre Familienangehörigen für die gesamte Dauer ihres Aufenthalts verfügen (§ 4 Satz 1 FreizügG/EU). Die Existenzmittel müssen so bemessen sein, dass keine Sozialhilfeleistungen in Anspruch genommen werden müssen. Existenzmittel sind alle gesetzlich zugelassenen Einkommen und Vermögen in Geld, Geldwert oder sonstige eigene Mittel, insbesondere Unterhaltsleistungen von Familienangehörigen oder Dritten, so auch Renten.

Als ausreichender Krankenversicherungsschutz kann der Umfang angesehen werden, den eine gesetzliche Krankenversicherung bieten würde.

Die Ausländerbehörde/Meldestelle kann verlangen, dass der Unionsbürger das Vorliegen dieser Voraussetzungen für sein Aufenthaltsrecht glaubhaft macht.

Freizügigkeitsbescheinigung

Ab dem 01.01.2013 muss die Freizügigkeit nicht mehr mit einer Bescheinigung nachgewiesen werden, die sogenannte Freizügigkeitsbescheinigung wurde ersatzlos gestrichen.¹

Weitere Informationen

Internet

www.europa.eu

www.bamf.de

¹ hierzu: Gesetz zur Änderung des Freizügigkeitsgesetzes/EU und weiterer aufenthaltsrechtlicher Vorschriften vom 21. Januar 2013 (BGBl I S. 86)

Nauka języka niemieckiego

Obywatele Unii Europejskiej, którzy chcą mieszkać w Niemczech, muszą możliwie jak najszybciej nauczyć się języka niemieckiego. Tylko w ten sposób możliwe jest pozyskiwanie informacji, poznawanie ludzi, przewyżczanie problemów dnia codziennego, znalezienie zatrudnienia itp. Znajomość języka jest kluczem do sukcesu. Dla potrzeb życia codziennego wymagany jest poziom B1 europejskiego systemu opisu kształcenia językowego. Odpowiada on mniej więcej staremu poziomowi podstawowemu i stanowi warunek wstępny dla kontaktów w języku obcym. Jeśli ktoś pragnie rozwijać się zawodowo – jako np. lekarz lub przedsiębiorca, niezbędne jest przyswojenie języka na poziomie B2 i C1. Aby zostać przyjętym w poczet studentów niemieckiej szkoły wyższej, należy z reguły wykazać się znajomością języka na poziomie C2 (Test-Daf, egzamin C2 lub DSH). Przy poprzedzających procesach rekrutacyjnych akceptowane są także dokumenty poświadczające znajomość języka na niższych poziomach (zazwyczaj C1, w wyjątkowych sytuacjach B2). Naukę języka niemieckiego zaleca się rozpocząć jeszcze w Polsce, o ile to możliwe. Poziomy A1 i A2 zapewniają przyswojenie podstaw i są osiągalne w stosunkowo niedługim czasie. Należy zwrócić uwagę na to, aby nauka języka była zorientowana na zwykle codzienne zastosowanie, mniej na gramatykę i bezbłędną komunikację.

Po przyjeździe do Niemiec niezbędna jest nauka języka na poziomie zinstytucjonalizowanym. Polski obywatel, jako członek UE, nie ma ustawowego prawa do udziału w tak zwanych kursach integracyjnych. Są to kursy języka niemieckiego oferowane, a w określonych przypadkach także dotowane przez Federalny Urząd do spraw Migracji i Uchodźców (BAMF – Bundesamt für Migration und Flüchtlinge). Udział w kursach integracyjnych nie jest jednak wykluczony dla obywateli UE, jeśli np. są wolne miejsca na kursach bieżących. Dlatego warto zwrócić się najpierw do najbliższego instytutu językowego.

Kursy integracyjne BAMF kosztują z reguły 1,20 Euro za jednostkę lekcyjną (JL) i trwają łącznie 645 JL (od A1 do B1). O wiele szybsze, ale i droższe, są kursy Instytutu Goethego. W zależności od miejsca zamieszkania można skorzystać też z edukacji na uniwersytetach ludowych (VHS - Volkshochschulen) oraz z ofert różnych usługodawców prywatnych.

Więcej informacji

Internet

www.bamf.de

www.vhs.de

www.goethe.de

www.europass.cedefop.europa.eu

www.jmd-portal.de — Doradztwo zawodowe — Fundusze gwarantowane — Szkoła wyższa młodzieżowych służb imigracyjnych

Das Erlernen der deutschen Sprache

Staatsbürger der EU, die in Deutschland leben möchten, müssen möglichst schnell die deutsche Sprache erlernen. Nur so ist es möglich, Zugang zu Informationen zu bekommen, Menschen kennen zu lernen, den Alltag zu bewältigen, eine Beschäftigung zu finden etc. Die Kenntnis der Sprache ist der Schlüssel zum Erfolg. Für das alltägliche Leben ist das Niveau B1 des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens (GER) für Sprachen erforderlich. Das entspricht ungefähr dem Niveau der alten Grundstufe und ist die Grundvoraussetzung sprachlichen Handelns. Wenn sich jemand beruflich weiterentwickeln möchte – als Arzt, Unternehmer, sind die Niveaus B2 und C1 wichtige Voraussetzung dafür. Für die Immatrikulation an einer deutschen Hochschule ist i. d. R. das Sprachniveau C2 nachzuweisen (entweder TestDaf, C2-Prüfung oder DSH-Prüfung). Bei den vorangehenden Bewerbungsverfahren werden auch niedrigere Sprachniveau-Nachweise akzeptiert (i. d. R. C1, in Ausnahmefällen B2). Es ist ratsam, mit dem Erwerb der deutschen Sprache, wenn möglich, schon in Polen zu beginnen. Die Niveaus A1 und A2 vermitteln ein sprachliches Fundament und sind relativ schnell zu erreichen. Es ist wichtig darauf zu achten, dass die Inhalte handlungs- und alltagsorientiert sind, weniger grammatikorientiert und auf eine fehlerfreie Anwendung der Sprache ausgerichtet.

Nach der Ankunft in Deutschland ist ein institutionalisierter Spracherwerb erforderlich. Als Mitglied der EU hat ein polnischer Staatsbürger gesetzlich kein Recht auf eine Teilnahme an so genannten Integrationskursen. Das sind die Deutschkurse, die vom Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF) angeboten und unter Umständen auch bezuschusst werden. Doch eine Teilnahme an Integrationskursen ist für Bürger der EU nicht ausgeschlossen, wenn z. B. freie Plätze in den laufenden Kursen vorhanden sind. Deshalb ist es ratsam, sich zuerst an das nächstgelegene Spracheninstitut zu wenden.

Die Integrationskurse des BAMF kosten in der Regel 1,20 Euro pro Unterrichtseinheit (UE) und dauern insgesamt 645 UE (von A1 bis B1). Viel schneller, aber auch teurer sind die Kurse des Goethe-Instituts. Je nachdem in welcher Stadt man wohnt, gibt es auch die Volkshochschulen (VHS) sowie verschiedene private Anbieter.

Weitere Informationen

Internet

www.bamf.de

www.vhs.de

www.goethe.de

www.europass.cedefop.europa.eu

www.jmd-portal.de — Bildungsberatung Garantiefonds Hochschule des Jugendmigrationsdienstes

Mieszkanie

Szukanie mieszkania

Mieszkania lub domu w Niemczech poszukuje się z reguły w gazetach lub w Internecie. Warto dowiedzieć się od znajomych lub bezpośrednio w redakcji gazety, w który dzień tygodnia ukazują się ogłoszenia mieszkaniowe – często zamieszczane są one w wydaniu weekendowym. Wiele gazet publikuje ogłoszenia z wydania drukowanego także na swoich stronach internetowych. Poza tym w sieci istnieją strony, które wyspecjalizowały się w pośredniczeniu w szukaniu mieszkań oraz domów. Takie oferty mogą być jednak odpłatne.

Pomoc urzędu mieszkaniowego

W szukaniu mieszkania pomóc może urząd mieszkaniowy miasta lub gminy. Mieszkania są tam często przekazywane bezpośrednio. Jeśli to się jednak nie uda, pracownicy urzędu mieszkaniowego służą pomocą, podając potrzebne adresy i informacje.

Agenci nieruchomości

Podczas poszukiwania mieszkania lub domu można też rozważyć skorzystanie z pomocy agentów nieruchomości. Oferują oni odpowiednie lokale za opłatą. Dane kontaktowe takich agentów można znaleźć w katalogach branżowych oraz lokalnych książkach telefonicznych.

Zameldowanie

Zamieszkanie w nowym lokalu pod stosownym adresem należy zgłosić odpowiedzialnemu organowi meldunkowemu, z reguły jest to miejskie biuro meldunkowe. W przypadku spóźnionego zameldowania może zostać nałożona grzywna. (Poza tym spóźnione przemeldowanie może mieć w niektórych okolicznościach negatywny wpływ na status pobytu.) Niektóre administracje narzucają okres jednego tygodnia.

Wsparcie ze strony państwa – Mieszkania socjalne

W większości miast i gmin istnieją tańsze mieszkania, tak zwane mieszkania socjalne. Są to lokale dofinansowywane przez państwo. Aby móc wynająć takie mieszkanie, niezbędne jest posiadanie dokumentu WBS (Wohnberechtigungsschein), czyli zaświadczenia wymaganego od osób chcących korzystać z mieszkań wybudowanych dzięki dotacjom państwowym. Wniosek o taki dokument można złożyć w odpowiedzialnym zarządzie miejskim, z reguły w urzędzie mieszkaniowym. Zaświadczenie WBS zostaje przyznane, jeśli dochód wnioskodawcy nie przekracza określonej granicy. Należy pamiętać, że dokument ten obowiązuje tylko przez jakiś czas i że po upływie terminu ważności należy ubiegać się o jego przedłużenie.

Wohnen

Wohnungssuche

In der Regel verläuft die Wohnungs- oder Haussuche in Deutschland über die Zeitung oder das Internet. Es ist sinnvoll, sich vorher bei Bekannten oder direkt bei der Zeitung zu erkundigen, an welchem Wochentag die Immobilienanzeigen erscheinen – häufig stehen sie in der Wochenendausgabe.

Viele Zeitungen stellen die Anzeigen aus ihrer Druckausgabe auch auf der Internetseite der Zeitung ein. Außerdem gibt es Internetseiten, die sich auf die Vermittlung von Wohnungen und Häusern spezialisiert haben. Solche Angebote können jedoch kostenpflichtig sein.

Hilfe vom Wohnungsamt

Das Wohnungsamt der Stadt oder der Gemeinde ist bei der Wohnungssuche behilflich. Häufig werden dort Wohnungen direkt vermittelt. Ist das nicht der Fall, können die Mitarbeitenden des Wohnungsamtes mit nützlichen Adressen und Informationen weiterhelfen.

Immobilienmakler

Bei der Wohnungs- oder Haussuche ist es auch möglich, die Hilfe von Immobilienmaklern in Anspruch zu nehmen. Diese vermitteln die geeigneten Objekte gegen Bezahlung. Kontaktadressen hierfür sind in den Branchenverzeichnissen und örtlichen Telefonbüchern zu finden.

Wohnsitz melden

Die neue Wohnung mit der entsprechenden Anschrift muss der zuständigen Meldebehörde, in der Regel dem Einwohnermeldeamt der Stadt, mitgeteilt werden. Bei einer verspäteten Meldung wird eventuell ein Bußgeld erhoben. (Außerdem kann eine verspätete Ummeldung unter Umständen negative Auswirkungen auf den Aufenthaltsstatus haben.) Manche Verwaltungen schreiben eine Frist von einer Woche vor.

Unterstützung vom Staat – Sozialwohnungen

In den meisten Städten und Gemeinden gibt es kostengünstigere Wohnungen, so genannte Sozialwohnungen. Das sind Wohnungen, die mit staatlichen Mitteln gefördert werden. Um eine solche Wohnung mieten zu können, wird ein Wohnberechtigungsschein (WBS) benötigt. Dieser kann bei der zuständigen Stadtverwaltung, meistens dem Wohnungsamt, beantragt werden. Der Wohnberechtigungsschein wird ausgestellt, wenn das Einkommen unter einer bestimmten Grenze liegt. Zu beachten ist, dass dieser nur befristet gilt und deshalb rechtzeitig eine Verlängerung beantragt werden muss.

Dodatek mieszkaniowy

Najemcy mogą ubiegać się w Niemczech o dodatek mieszkaniowy. Przyznanie i wysokość takiego dodatku zależy od liczby osób w gospodarstwie domowym, wysokości łącznego dochodu oraz ceny najmu.

(Wiele krajów związkowych oferuje w Internecie kalkulator dodatku mieszkaniowego, za pomocą którego można obliczyć, czy danej osobie przysługuje taki dodatek i w jakiej wysokości.) Państwowy dodatek może zostać przyznany także właścicielom mieszkań i domów, jest to tak zwany dodatek na pokrycie obciążeń.

Po więcej informacji oraz niezbędne formularze można zgłosić się do organu ds. dodatków mieszkaniowych w zarządzie miasta lub gminy.

Najem i prawo najmu

Informację o stosowności kosztów najmu za mieszkanie, czyli czy odpowiadają one lokalnym cenom najmu, podaje wykaz przeciętnych wysokości czynszu. Jest on obowiązujący dla każdego miejsca zamieszkania, można otrzymać go w odnośnym urzędzie mieszkaniowym.

Umowa najmu

Umowa najmu reguluje wszystkie szczegóły stosunku najmu i jest wiążąca zarówno dla najemcy, jak i dla wynajmującego – o ile uregulowania te są dozwolone przez prawo. Dlatego też umowę tę należy dokładnie przeczytać przed podpisaniem.

Przed zawarciem umowy najmu należy uzgodnić wszelkie szczegóły:

- Kwota czynszu
- Wysokość kosztów eksploatacji (w szczególności kosztów ogrzewania), wysokość kaucji
- Ewentualna prowizja dla pośrednika
- Ewentualny czynsz progresywny (czynsz, który automatycznie i regularnie ulega podwyższeniu)
- Czas trwania umowy najmu (na czas określony lub nieokreślony)
- Obowiązek renowacji

Wszystkie ustalenia należy ująć pisemnie w umowie najmu.

Oprócz umowy najmu często podpisuje się także tak zwany protokół przekazania. Składając podpis potwierdza się stan, w jakim było mieszkanie w chwili przekazania. Z tego powodu protokół ten należy przeczytać bardzo uważnie. Za usterki, które nie zostały ujęte w protokole, wynajmujący może później pociągnąć do odpowiedzialności najemcę. W ramach zabezpieczenia wynajmujący żąda też zazwyczaj wpłacenia kaucji, z której może pokryć koszty napraw lub wyrównać zaległe czynsze. Suma kaucji nie może być wyższa niż czynsz bez kosztów eksploatacji za trzy miesiące.

Wohngeld

Mieter können in Deutschland einen Mietzuschuss beantragen. Ob und in welcher Höhe ein Anspruch auf das sogenannte Wohngeld besteht, hängt von der Zahl der Haushaltsmitglieder, der Höhe des Gesamteinkommens und der Höhe der Miete ab.

(Mehrere Bundesländer bieten im Internet einen Wohngeldrechner an, mit dem berechnet werden kann, ob und wie viel Wohngeld jemandem zusteht.) Auch Eigentümern von Wohnungen oder Häusern kann ein staatlicher Zuschuss gewährt werden, der sogenannte Lastenzuschuss.

Weitere Informationen und die nötigen Formulare können bei der Wohngeldbehörde der Stadt- oder Gemeindeverwaltung eingeholt werden.

Miete und Mietrecht

Auskunft darüber, ob die Mietkosten für eine Wohnung angemessen sind, also den ortsüblichen Mietpreisen entsprechen, gibt der qualifizierte Mietspiegel. Dieser ist für jeden Wohnort verbindlich und beim zuständigen Wohnungsamt zu erhalten.

Mietvertrag

Der Mietvertrag regelt alle Details des Mietverhältnisses und ist sowohl für den Mieter als auch für den Vermieter bindend – soweit die Regelungen gesetzlich zulässig sind. Er sollte deshalb genau geprüft werden, bevor er unterschrieben wird.

Vor Abschluss eines Mietvertrages sollten alle Einzelheiten geklärt sein:

- Höhe der Miete
- Höhe der Nebenkosten (insbesondere auch Heizkosten), Höhe der Kautions
- Mögliche Maklergebühren
- Mögliche Staffelmiete (eine Miete, die automatisch regelmäßig erhöht wird)
- Dauer des Mietvertrages (befristet oder unbefristet)
- Renovierungsverpflichtungen

Alle Vereinbarungen sollten schriftlich im Mietvertrag festgehalten werden.

Zusätzlich zum Mietvertrag muss oft ein sogenanntes Übergabeprotokoll unterschrieben werden. Mit der Unterschrift wird bestätigt, in welchem Zustand die Wohnung war, als sie übernommen wurde. Das Übergabeprotokoll sollte daher sehr genau gelesen werden. Für Mängel, die darin nicht vermerkt sind, könnte man später selbst verantwortlich gemacht werden. Der Vermieter verlangt üblicherweise als Sicherheit eine Kautions, um hiermit Reparaturen zu bezahlen oder Mietrückstände auszugleichen. Die Summe der Kautions darf höchstens so hoch sein wie drei Monatskaltmieten (Miete ohne Nebenkosten).

Koszty eksploatacji

Do kosztów za wynajęte lokale (czynsz podstawowy lub bez kosztów ogrzewania) należy doliczyć także koszty eksploatacji, które oblicza się raz do roku. Do kosztów tych należą np. koszty za ogrzewanie i wodę, a także opłaty za odbiór ścieków i śmieci. Z reguły płaci się z góry określoną sumę na poczet kosztów eksploatacji co miesiąc. Pod koniec roku dokonywane jest rozliczenie, na podstawie którego stwierdzana jest konieczność dopłaty lub zwrotu. Rozliczenie kosztów eksploatacji należy dokładnie sprawdzić.

W razie pytań o obowiązki i prawa najemców (np. do napraw) warto zwrócić się do związku najemców i lokalnych stowarzyszeń najemców. W wielu miastach znajdują się ich biura, do których można się udać. Ich oferty są jednak częściowo odpłatne.

Więcej informacji na temat poszukiwania mieszkania

Na miejscu

- Zarząd miejski, gminny, okręgowy: urząd mieszkaniowy
- Gazeta codzienna
- Gazeta z ogłoszeniami
- Agencji nieruchomości (odpłatnie w razie zapewnienia mieszkania)

Internet

www.immowelt.de
www.immobilienscout24.de

Więcej informacji na temat prawa najmu

Na miejscu

- Zarząd miejski, gminny, okręgowy: urząd mieszkaniowy
- Stowarzyszenia najemców (członkostwo odpłatne)
- Administracja domu
- Wynajmujący
- Centrale konsumentenckie

Internet

www.bmvbs.de
www.bmj.de/Ratgeber
www.dmb.de

Źródła

www.bamf.de
www.bmi.bund.de

Nebenkosten

Neben den Kosten für die gemieteten Wohnräume (Grund- oder Kaltmiete) müssen Betriebskosten gezahlt werden – häufig auch Nebenkosten genannt –, die ein Mal pro Jahr abgerechnet werden. Zu diesen Kosten gehören z. B. die Kosten für Heizung und Wasser sowie Abwasser oder Müllgebühren. In der Regel wird ein bestimmter Betrag für die Nebenkosten jeden Monat im Voraus gezahlt. Am Ende eines Jahres erfolgt eine Abrechnung, bei der entweder eine Nachzahlung fällig oder eine Erstattung gebucht werden. Die Abrechnung der Nebenkosten sollte genau geprüft werden.

Zu Fragen über Pflichten und Rechte (etwa für Reparaturen) als Mieter, können der Mieterbund und die örtlichen Mietervereine gute Ansprechpartner sein. In vielen Städten haben sie Büros eingerichtet, an die man sich wenden kann. Allerdings sind ihre Angebote zum Teil kostenpflichtig.

Weitere Informationen zur Wohnungssuche

Vor Ort

- Stadt-, Gemeinde-, Kreisverwaltung: Wohnungsamt
- Tageszeitung
- Anzeigenblätter
- Makler (im Vermittlungsfall kostenpflichtig)

Internet

www.immowelt.de
www.immobilienscout24.de

Weitere Informationen zum Mietrecht

Vor Ort

- Stadt-, Gemeinde- und Kreisverwaltung: Wohnungsamt
- Mietervereine (Mitgliedschaft kostenpflichtig)
- Hausverwaltung
- Vermieter
- Verbraucherzentralen

Internet

www.bmvbs.de
www.bmj.de/Ratgeber
www.dmb.de

Quellen

www.bamf.de
www.bmi.bund.de

Praca w Niemczech

Obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej posiadają obywatelstwo unijne. Przysługuje im prawo do nieograniczonej swobody przepływu pracowników, wolności świadczenia usług oraz swobody prowadzenia działalności gospodarczej.

Od obywateli Unii nie wymaga się więc pozwolenia na pracę, jeśli chcą pracować w Niemczech. Od 01.07.2013 wyjątek stanowią obywatele Chorwacji, których kraj wstąpił do Unii Europejskiej. W tym przypadku, do co najmniej 30.06.2015, dostęp do rynku pracy jest możliwy po uzyskaniu wymaganego pozwolenia na pracę (Arbeitslaubnis-EU) z Centralnego Urzędu Pośrednictwa Pracy z Zagranicą (Zentrale Auslands- und Fachvermittlung – ZAV).

Obywatele UE posiadają prawo pobytu w Niemczech na czas aktywnego poszukiwania pracy.

Podobnie jak każdy obywatel niemiecki, obywatele Unii muszą zgłosić stały adres zamieszkania w Niemczech, okazując ważny paszport lub dowód osobisty w odpowiedzialnym urzędzie meldunkowym. W razie zatrudnienia należy złożyć deklarację podatkową w lokalnym urzędzie skarbowym. Zarówno podatki, jak i składki na ubezpieczenie społeczne każdego członka rodziny są odprowadzane do tego urzędu.

Posiadając zaświadczenie o zameldowaniu, ważny paszport lub dowód osobisty, obywatele Unii mogą zgłosić się do lokalnego urzędu pracy z zamiarem szukania zatrudnienia. Gdy pojawi się oferta pracy, kandydat może podjąć ją bezzwłocznie, o ile posiada odpowiednie kwalifikacje oraz jeśli z powodzeniem przeszedł proces rekrutacyjny. Przy zatrudnieniu podlegającemu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne są odprowadzane bezpośrednio z wynagrodzenia brutto. Przy tzw. małym etacie (Minijob – 450 Euro podstawy) składki ubezpieczeniowe i podatki nie są naliczane. W przypadku małych etatów lub etatów w niepełnym wymiarze godzin w odpowiedzialnej agencji pracy można bez problemu złożyć wnioski o uzupełniające świadczenia Kodeksu Socjalnego II (SGB II) jeśli zarobki nie wystarczają na życie, ponieważ w tym przypadku spełniony jest warunek posiadania statusu pracownika.

W czasie szukania pracy należy zwracać uwagę na następujące kwestie dotyczące świadczeń socjalnych:

Niemiecki Kodeks Socjalny (SGB) II wyklucza zasiłek dla bezrobotnych II („Hartz-IV“) dla szukających pracy obywateli Unii. Dopuszczalność takiego zapisu z punktu widzenia prawa europejskiego pozostaje kwestią sporną. Wiele sądów społecznych przestaje uznawać to wykluczenie i przynajmniej poszukującym pracy obywatelem Unii zasiłek dla bezrobotnych.

Arbeiten in Deutschland

Staatsangehörige der Mitgliedstaaten der Europäischen Union besitzen die Unionsbürgerschaft. Sie genießen die uneingeschränkte Arbeitnehmerfreizügigkeit, Dienstleistungsfreiheit und Niederlassungsfreiheit. Unionsbürgerinnen und Unionsbürger benötigen daher keine Arbeitserlaubnis, wenn sie in Deutschland einer Beschäftigung nachgehen wollen. Eine Ausnahme gilt seit dem 01.07.2013 für kroatische Staatsangehörige durch den Beitritt zur EU. Hier besteht bis mindestens 30.06.2015 ein nachrangiger Zugang zum Arbeitsmarkt durch die erforderliche Arbeitserlaubnis-EU durch die Zentrale Auslands- und Fachvermittlung der Bundesagentur (ZAV). EU-Bürger haben darüber hinaus für die Zeit der aktiven Arbeitssuche ein Aufenthaltsrecht in Deutschland.

So wie jeder deutscher Staatsbürger müssen Unionsbürgerinnen und Unionsbürger mit ihrem gültigen Pass oder Personalausweis bei der zuständigen Meldebehörde ihren ständigen Wohnsitz in Deutschland anmelden. Im Falle einer Beschäftigung muss die Steuererklärung bei dem dort ansässigen Finanzamt abgegeben werden. Sowohl die Steuern-, als auch die Sozialabgaben jedes Familienmitglieds werden an dieses abgeführt.

Mit der Meldebescheinigung und dem gültigen Pass oder Personalausweis können sich Unionsbürgerinnen und Unionsbürger bei der örtlichen Agentur für Arbeit arbeitsuchend melden. Falls eine entsprechende Arbeitsstelle offen ist, können sie diese bei Eignung sowie erfolgreichem Bewerbungsverfahren umgehend annehmen. Bei einer sozialversicherungspflichtigen Beschäftigung werden die Beiträge zur Kranken- und Sozialversicherung direkt vom Bruttoarbeitslohn abgeführt. Bei einem so genannten Minijob (450 Euro Basis), werden keine Versicherungsbeiträge und Steuern angerechnet. Bei Mini- oder Teilzeitjobs können unproblematisch ergänzende SGB II-Leistungen beim zuständigen Jobcenter als „Aufstockungsleistungen“ beantragt werden, wenn der Verdienst zum Lebensunterhalt nicht ausreicht, da hier die Arbeitnehmereigenschaft voll erfüllt ist.

Für die Zeit der Arbeitssuche ist bei Ansprüchen auf Sozialleistungen folgendes zu beachten: Deutschland hat im Sozialgesetzbuch (SGB) II einen Ausschluss von Arbeitslosengeld II („Hartz-IV“) für arbeitsuchende Unionsbürgerinnen und Unionsbürger vorgesehen. Ob dies europarechtlich zulässig ist, ist aus verschiedenen Gründen sehr umstritten. Viele Sozialgerichte wenden inzwischen den Ausschluss von Arbeitslosengeld für arbeitsuchende EU-Bürger nicht mehr an und sprechen Leistungen zu.

W większości przypadków argumentuje się, że zgodnie z rozporządzeniem europejskim, w celu koordynacji świadczeń socjalnych może istnieć uprawnienie do świadczeń socjalnych w Niemczech.²

Jeśli istnieje potrzeba pomocy w rozumieniu SGB II, radzimy wnioskować o świadczenia SGB II w lokalnej agencji pracy na czas aktywnego poszukiwania pracy. W razie konieczności należy zgłosić sprzeciw i złożyć skargę. W pilnych przypadkach, w których osoba pozostaje bez środków do życia, należy wnioskować o doraźną ochronę prawną. W większości przypadków rozwiązanie takie ma szansę na powodzenie. W roku 2014 oczekuje się wyjaśnienia tej spornej kwestii, ponieważ zarówno w federalnym sądzie społecznym, jak i przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości toczą się postępowania prejudycjalne. Obywatele Unii mogą zawsze złożyć w urzędzie ds. opieki społecznej wniosek o pomoc społeczną zgodnie z SGB XII, szczególnie wtedy, gdy nie są objęci wystarczającym ubezpieczeniem zdrowotnym.

Więcej informacji

Internet

www.arbeitsagentur.de (Federalny Urząd Pracy)

www.ec.europa.eu/eures (Europejski portal z ofertami pracy)

www.zav.de/www.ba-auslandsvermittlung.de

(Centralny Urząd Pośrednictwa Pracy z Zagranicą przy Federalnym Urzędzie Pracy)

www.make-it-in-germany.com (Portal powitalny dla poszukujących zatrudnienia)

www.thejobofmylife.de

(pomoc w szukaniu ofert edukacyjnych i zatrudnienia w Niemczech oferowana obywatelom Europy)

www.europass.cedefop.europa.eu (Przejrzystość kwalifikacji w Europie)

www.eui-dwbo.de (dwujęzyczny informator na temat zasiłku dla bezrobotnych oraz zasiłku socjalnego)

www.diakonien.de (w opracowaniu)

² Art. 4 i art. 70 rozporządzenia 883/2004

In den meisten Fällen wird argumentiert, dass nach der europäischen Verordnung zur Koordinierung von Sozialleistungen ein Anspruch auf Sozialleistungen in Deutschland bestehen kann.²

Wenn Hilfebedürftigkeit im Sinne des SGB II vorliegt, ist also für die Zeit der aktiven Arbeitssuche daher in jedem Fall zu raten, SGB II- Leistungen beim JobCenter des Wohnorts zu beantragen. Notfalls sind Widerspruch und Klage einzureichen. In dringenden Fällen ohne jegliche Existenzgrundlage sollte Eilrechtsschutz beantragt werden. Dieser hat in den meisten Fällen Aussicht auf Erfolg. Eine grundsätzliche Klärung wird im Laufe des Jahres 2014 erwartet, da sowohl bei dem Bundessozialgericht als auch beim Europäischen Gerichtshof Vorlageverfahren anhängig sind. Zulässig für Unionsbürgerinnen und Unionsbürger ist in jedem Fall ein Antrag bei dem Sozialamt auf Sozialhilfe nach dem SGB XII, insbesondere wenn keine ausreichende Krankenversicherung vorliegt.

Weitere Informationen

Internet

www.arbeitsagentur.de (Bundesagentur für Arbeit)

www.ec.europa.eu/eures (Europäisches Portal zur Arbeitssuche)

www.zav.de/www.ba-auslandsvermittlung.de

(Zentrale Auslands- und Fachvermittlung der Bundesagentur für Arbeit)

www.make-it-in-germany.com (Willkommensportal für Arbeitssuchende)

www.thejobofmylife.de

(Vermittlung in Ausbildung oder Beschäftigung aus Europa nach Deutschland)

www.europass.cedefop.europa.eu (Transparenz von Qualifikationen in Europa)

www.eui-dwbo.de (Zweisprachige Informationen zum Arbeitslosen- und Sozialgeld)

www.diakonie.de (Informationen zu Sozialleistungen für Unionsbürger)

² Art. 4 und Art. 70 der VO 883/2004

Dzieci – Szkoła – Kształcenie zawodowe

Dzieci

Cudzoziemcy mieszkający w Niemczech mają prawo do zasiłku rodzinnego, o ile posiadają ważne pozwolenie na osiedlenie się. Zasiłek rodzinny wypłacany jest od chwili urodzenia się dziecka do ukończenia przez nie 18. roku życia i wynosi od 184 Euro do 215 Euro miesięcznie. W przypadku dzieci, które ukończyły 18 lat, zasiłek rodzinny może być wypłacany do chwili ukończenia 25. roku życia, o ile dziecko kształci się zawodowo, studiuje lub pracuje w wolontariacie. Oprócz rodzonych rodziców prawo do zasiłku może przysługiwać także dziadkom, rodzicom zastępczym lub przybranym. Za wnioski oraz wypłacanie zasiłków rodzinnych odpowiedzialna jest, w zależności od dzielnicy zamieszkania, odpowiednia kasa rodzinna (Familienkasse) Federalnego Urzędu Pracy.

Szkoła

Obowiązek szkolny w Niemczech rozpoczyna się w wieku sześciu lat i trwa dziesięć lat. Rodzice, którzy napływają zza granicy, powinni zgłosić się do urzędu szkolnego w swoim miejscu zamieszkania. Rodzice, których dzieci są w wieku od 3 do 6 lat, mogą posłać swoje pociechy do publicznych przedszkoli, aby jak najszybciej rozpocząć ich wychowanie przedszkolne oraz naukę języka niemieckiego. Coraz więcej przedszkoli oferuje także miejsca dla dzieci poniżej trzeciego roku życia. Niemieckie szkoły oferują uczniom w dodatkowych klasach lub grupach intensywne wsparcie w nauce niemieckiego i innych przedmiotów, dopóki nie osiągną one wystarczających umiejętności językowych, by móc brać udział w regularnych zajęciach.

Kształcenie zawodowe

System edukacji w Niemczech ma dwa aspekty:

Edukacja szkolna: Po szkole podstawowej (4 klasach) uczniowie są przydzielani do trzech rodzajów szkół, zgodnie z ich predyspozycjami: szkoły głównej z nauką zawodu (Hauptschule), szkoły realnej (Realschule) lub liceum ogólnokształcącego (Gymnasium). Zespół szkół ponadpodstawowych (Gesamtschule) to taka forma szkoły, w której kształceni są uczniowie szkół wszystkich rodzajów (głównej, realnej i liceum). Niemiecki system szkolnictwa jest otwarty. Oznacza to, że przejście do szkoły wyższego stopnia jest zawsze możliwe, o ile uczeń ma dobre oceny. Szkoła średnia pierwszego stopnia to klasy 5-9, a szkoła średnia drugiego stopnia to klasy 10-12 lub 10-13. Szkoły główna i realna obejmują klasy 5-10. Ukończenie szkoły jest możliwe po 9 klasie. Szkoła realna obejmuje klasy 5-10. Wraz z ukończeniem 10 klasy szkoły głównej i realnej (uzyskaniem dyplomu szkoły realnej) oraz zdobyciem odpowiednich ocen, uczeń zostaje zakwalifikowany do szkoły średniej drugiego stopnia. Liceum oraz zespół szkół ponadpodstawowych obejmują klasy 5-12, ew. 5-13.

Kinder – Schule – Berufliche Bildung

Kinder

Ausländer mit Wohnsitz in Deutschland haben Anspruch auf Kindergeld, sofern sie eine gültige Niederlassungserlaubnis besitzen. Kindergeld wird von der Geburt an bis zum Alter von 18 Jahren in Höhe von 184 Euro bis 215 Euro pro Monat gezahlt. Für ein Kind, das über 18 Jahre alt ist, kann bis zur Vollendung des 25. Lebensjahres Kindergeld weiter gezahlt werden, so lange es sich in einer beruflichen Ausbildung, einem Studium oder einem Freiwilligendienst befindet. Neben den leiblichen Eltern können zum Beispiel auch Großeltern, Pflegeeltern oder Stiefeltern anspruchsberechtigt sein. Für den Antrag und die Auszahlung von Kindergeld ist nach dem Wohnbezirk die jeweilige Familienkasse der Bundesagentur für Arbeit zuständig.

Schule

Die Schulpflicht beginnt in Deutschland im Alter von sechs Jahren und dauert zehn Jahre an. Eltern, die aus dem Ausland einreisen, wenden sich bitte an das Schulamt ihres Wohnortes. Diejenigen, die Kinder im Alter von drei bis sechs Jahren haben, können ihre Kinder in öffentlichen Kindergärten anmelden, damit die vorschulische Erziehung und das Erlernen der deutschen Sprache ihrer Kinder frühzeitig gefördert werden. Immer mehr Kindergärten besitzen mittlerweile die Möglichkeit, auch Plätze für Kinder unter drei Jahren bereitzustellen. Deutsche Schulen bieten Schülerinnen und Schülern in zusätzlichen Klassen oder Gruppen eine intensive Betreuung in Deutsch und in anderen Fächern an, bis sie im vollen Umfang im Regelunterricht integriert sind.

Berufliche Bildung

Das Bildungssystem in Deutschland hat zwei Besonderheiten:

Schulbildung: Die Schüler werden nach der Grundschule (4. Klasse) entsprechend ihren Leistungen in drei Schultypen aufgeteilt: Hauptschule, Realschule und Gymnasium. Die Gesamtschule ist eine Schulform, in der Schüler in allen Schultypen (Haupt- und Realschule sowie Gymnasium) unterrichtet werden. Das deutsche Schulsystem ist durchlässig. Das heißt, der Übergang auf eine höhere Schulform ist immer möglich, wobei gute Noten vorausgesetzt werden. Die Sekundarstufe I wird von der 5. bis zur 9. Klasse und die Sekundarstufe II von der 10. bis zur 12. bzw. 13. Klasse definiert. Die Hauptschule und Realschule umfassen die Jahrgangsstufen 5. bis 10. Der Abschluss nach der 9. Klasse ist möglich. Die Realschule umfasst die Jahrgangsstufen 5. bis 10. Mit Abschluss der 10. Klasse in der Hauptschule und der Realschule (Fachoberschulreife) und den entsprechenden Noten erwirbt man die Qualifikation für die Sekundarstufe II. Das Gymnasium und die Gesamtschule umfassen die Jahrgangsstufen 5. bis 12. bzw. 13. Mit dem Abschluss (Fachabitur oder Abitur) des Gymnasiums bzw. der Gesamtschule erlangt man den Zugang zu Fachhochschulen und Universitäten.

Wraz z ukończeniem liceum (maturą zawodową lub maturą) ew. zespołu szkół ponadpodstawowych otrzymuje dostęp do wyższych szkół zawodowych i uniwersytetów.

Dualny system kształcenia: Dualny system kształcenia zawodowego ma w Niemczech duże znaczenie. Obejmuje on edukację praktyczną w przedsiębiorstwie oraz równoczesne kształcenie teoretyczne w szkole zawodowej. W Niemczech istnieje około 350 uznanych zawodów. W przedsiębiorstwie przekazywane są uczniom przede wszystkim treści praktyczne (3-4 dni w tygodniu), a w szkole zawodowej – treści teoretyczne (1-2 dni w tygodniu). Edukacja trwa od 2 do 3,5 roku, w zależności od zawodu. Młodzi ludzie zdobywają przede wszystkim doświadczenie praktyczne w działalności gospodarczej, a dzięki wiedzy teoretycznej zdobytej w szkole zawodowej kwalifikują się do pracy w każdym zawodzie. Kształcenie dualne jest najważniejszym filarem edukacji zawodowej w Niemczech, a w porównaniu do innych krajów stanowi najlepszy model integracji młodych ludzi na rynku pracy. Maturzyści, którzy chcą pójść na studia, mogą wybrać dualny program studiów. Dla takiego programu charakterystyczne jest specyficzne połączenie teorii i praktyki. Przedsiębiorstwa oferują dualne programy kształcenia (zwłaszcza w dziedzinach handlu, inżynierii i informatyki). Równoległe do nauki w przedsiębiorstwie student kształci się na studiach (podzielonych na fazy) w wyższej szkole zawodowej lub na uniwersytecie. Wiele niemieckich przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych oferuje dualne programy studiów. Znajdujący się w miejscu zamieszkania urzędy pracy pomagają młodym ludziom w szukaniu i wyborze odpowiedniego wykształcenia. Młodzi, którzy nie pozostają w stosunku kształcenia zawodowego, mają obowiązek nauki w szkole zawodowej do 18 roku życia.

Więcej informacji

Internet

www.arbeitsagentur.de

www.anabin.kmk.org

www.berufenet.de

<http://ec.europa.eu/eures>

www.thejobofmylife.de

www.europass.cedefop.europa.eu

Duales Ausbildungssystem: Das duale Ausbildungssystem in der beruflichen Bildung hat in Deutschland eine große Bedeutung. Die duale Ausbildung umfasst die praktische Ausbildung im Unternehmen und gleichzeitig die theoretische Ausbildung in der Berufsschule. In Deutschland gibt es rund 350 anerkannte Berufe. Im Betrieb werden den Auszubildenden vorwiegend praktische (3 bis 4 Tage in der Woche) und in der Berufsschule überwiegend theoretische Inhalte (1 bis 2 Tage in der Woche) vermittelt. Die Ausbildung dauert je nach Beruf zwischen 2 bis 3,5 Jahre. Junge Menschen erhalten hier vor allem praktische Erfahrung in der Wirtschaft, die gleichzeitig durch die theoretische Ausbildung in der Berufsschule in allen Berufen qualifiziert werden.

Die duale Ausbildung ist die wichtigste Säule der beruflichen Bildung in Deutschland und ist im internationalen Vergleich das beste Modell zur Integration junger Menschen in den Arbeitsmarkt. Abiturienten, die eine Ausbildung in Verbindung mit einem Studium anstreben, können einen dualen Studiengang angehen. Charakteristisch für duale Studiengänge sind die spezifischen Kombinationen von Theorie und Praxis. Unternehmen bieten Duale Ausbildungsgänge (vornehmlich im kaufmännischen sowie im Ingenieur- und Informatikbereich) an. Parallel zur Ausbildung im Betrieb findet das Studium (in Studienphasen) an Berufsakademien, an Fachhochschulen bzw. an Universitäten statt. Viele Industrie- und Dienstleistungsunternehmen in Deutschland bieten duale Studiengänge an. Die an dem Wohnort zuständige Agentur für Arbeit hilft den Jugendlichen bei der Auswahl und der Suche nach Ausbildung. Für Jugendliche ohne Berufsausbildungsverhältnis besteht bis zum Ablauf des Schuljahres, in dem sie das 18. Lebensjahr vollenden, Berufsschulpflicht.

Weitere Informationen

Internet

www.arbeitsagentur.de

www.anabin.kmk.org

www.berufenet.de

<http://ec.europa.eu/eures>

www.thejobofmylife.de

www.europass.cedefop.europa.eu

Ubezpieczenie zdrowotne i społeczne

Ubezpieczenie społeczne

Ubezpieczenie społeczne w Niemczech to ustawowy system zapewniający socjalne bezpieczeństwo obywateli. Gwarantuje on ochronę finansową w przypadku utraty pracy, choroby i potrzeby opieki. Ubezpieczenie społeczne pokrywa także wypłatę emerytury na starość. Ubezpieczenie społeczne jest obowiązkowe i w przypadku pracy zawodowej wiążące dla pracobiorcy. Składki na ubezpieczenie społeczne są płacone po połowie przez pracodawcę i pracobiorcę i są automatycznie odprowadzane od wynagrodzenia.

Wyjątek stanowi ustawowe ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków, na które składki w całości przejmuje pracodawca.

Ubezpieczenie zdrowotne

Istnieje zarówno ustawowe, jak i prywatne ubezpieczenie zdrowotne. Ustawowe ubezpieczenie zdrowotne gwarantuje ubezpieczonemu i jego rodzinie daleko idące bezpieczeństwo. Przejmuje ono koszty profilaktyki zdrowotnej, jak np. stomatologicznej i onkologicznej, a także koszty rehabilitacji. Ubezpieczenie to pokrywa też koszty nagłej pomocy medycznej oraz zapewnia wypłacanie zasiłku chorobowego, jeśli z powodu niezdolności do pracy ubezpieczony nie otrzymuje wynagrodzenia. Ubezpieczony uiszcza dopłatę w zależności od świadczeń, z których korzysta. Jeśli podlegające ubezpieczeniu zarobki przekroczą określoną granicę, tzw. granicę wymiaru składki, osoba nie posiada już obowiązkowego ubezpieczenia i decyduje na własną odpowiedzialność, w jaki sposób kontynuowane będzie ubezpieczenie (poprzez ubezpieczenia prywatne).

Ubezpieczenie obowiązkowe dotyczy zazwyczaj:

- Zatrudnionych
- Pobierających świadczenia będące rekompensatą za utracone zarobki (zasiłek dla bezrobotnych, renta, zasiłek chorobowy, zasiłek dla bezrobotnych II itp.)
- Studentów
- Rencistów i osoby wnioskujące o rentę (lub emerytów i osoby wnioskujące o emeryturę)
- Określonych członków rodziny osoby objętej obowiązkowym ubezpieczeniem

Ubezpieczenie pielęgnacyjne

Osoba objęta ustawowym ubezpieczeniem zdrowotnym jest automatycznie objęta także społecznym ubezpieczeniem pielęgnacyjnym. W przypadku prywatnego ubezpieczenia zdrowotnego z uprawnieniem do ogólnych świadczeń szpitalnych musi zostać dodatkowo zawarte prywatne ubezpieczenie pielęgnacyjne.

Kranken- und Sozialversicherung

Sozialversicherung

Die Sozialversicherung in Deutschland ist ein gesetzliches System für die soziale Sicherheit der Bürgerinnen und Bürger. Sie bietet finanziellen Schutz bei Arbeitslosigkeit und Krankheit sowie Pflegebedürftigkeit. Auch die Rentenzahlung im Alter wird durch die Sozialversicherung abgedeckt. Die Sozialversicherung ist eine Pflichtversicherung und im Falle einer Berufstätigkeit als Arbeitnehmer bindend. Die Beiträge werden grundsätzlich vom Arbeitgeber und Arbeitnehmer jeweils zur Hälfte getragen und werden automatisch vom Lohn oder Gehalt in die Sozialversicherung abgeführt.

Eine Ausnahme hiervon bildet die gesetzliche Unfallversicherung, deren Beiträge vollständig von dem Arbeitgeber übernommen werden.

Krankenversicherung

Es gibt die gesetzliche wie auch die private Krankenversicherung. Die gesetzliche Krankenversicherung bietet dem Versicherten und seiner Familie im Krankheitsfall weitgehende Sicherheit. Sie übernimmt daneben auch Kosten für die Gesundheitsvorsorge wie z. B. Zahnarzt oder Krebsvorsorge und für Rehabilitationsmaßnahmen. Sie kommt für die notwendige medizinische Hilfe auf und zahlt ein Krankengeld, wenn aufgrund von Arbeitsunfähigkeit der Lohn oder das Gehalt entfällt. Der Versicherungsnehmer zahlt je nach Leistung, die in Anspruch genommen wird, eine Zuzahlung. Wenn das versicherungspflichtige Einkommen eine bestimmte Höhe, die so genannte Beitragsbemessungsgrenze, übersteigt, ist man nicht mehr pflichtversichert und entscheidet eigenverantwortlich, wie die Absicherung erfolgt (durch private Versicherungen).

Eine Versicherungspflicht gilt in der Regel für:

- Beschäftigte
- Bezieher von Erwerbsersatzeinkünften (Arbeitslosengeld, Rente, Krankengeld, Arbeitslosengeld II u. a.)
- Studierende
- Rentner und Rentenantragsteller
- bestimmte Familienangehörige von Pflichtversicherten

Pflegeversicherung

Bei einer gesetzlichen Krankenversicherung erfolgt die Zugehörigkeit zur sozialen Pflegeversicherung automatisch. Im Falle einer privaten Krankenversicherung mit Anspruch auf allgemeine Krankenhausleistungen, muss zusätzlich eine private Pflegeversicherung abgeschlossen werden.

Zmniejsza ono finansowe ryzyko w przypadku zapotrzebowania na opiekę. Wspiera też ubezpieczone osoby doradztwem oraz zwrotem kosztów wydanych na opiekę. Świadczenia opieki domowej przewidziane przez ubezpieczenie pielęgnacyjne otrzymuje się wyłącznie na wniosek, tak samo jak świadczenia opieki stacjonarnej.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia

Osoba bezrobotna, która straciła zatrudnienie podlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, może na wniosek skorzystać ze świadczeń ubezpieczenia na wypadek bezrobocia. Urząd pracy sprawdza, czy wnioskodawca spełnia niezbędne wymogi.

Ubezpieczenie emerytalne

Ubezpieczenie emerytalne gwarantuje finansowe bezpieczeństwo na starość lub w przypadku niezdolności do pracy. Aby móc pobierać emeryturę, trzeba osiągnąć określony wiek oraz móc wykazać wcześniejsze opłacanie składek przez minimalny przewidziany czas ubezpieczenia.

Jeśli oba te kryteria są spełnione, można złożyć wniosek o emeryturę.

Istnieją także inne możliwości uzyskania emerytury. Oprócz ustawowego ubezpieczenia emerytalnego często konieczne jest także zabezpieczenie prywatne. W tym przypadku można skorzystać z dodatkowego prywatnego ubezpieczenia emerytalnego wspieranego przez państwo, czyli tzw. Riester-Rente.

Więcej informacji na temat ubezpieczenia zdrowotnego

Na miejscu

Kasy chorych i ubezpieczalnie, centrale konsumenckie

Internet

www.bmg.bund.de

www.verbraucherzentrale.de

www.ratgeber.vzbv.de

Więcej informacji na temat ubezpieczenia pielęgnacyjnego

Na miejscu

Kasa chorych lub ubezpieczenie prywatne, centrale konsumenckie

Internet

www.bmg.bund.de

www.verbraucherzentrale.de

www.ratgeber.vzbv.de

Die Pflegeversicherung mindert das finanzielle Risiko bei Pflegebedürftigkeit. Sie unterstützt zudem auch die pflegenden Personen durch Beratung und Erstattung von Pflegeaufwendungen. Leistungen der Pflegeversicherung erhält man bei der häuslichen Pflege genau wie bei der stationären Pflege nur auf Antrag.

Arbeitslosenversicherung

Bei Arbeitslosigkeit nach einer sozialversicherungspflichtigen Beschäftigung besteht auf Antrag die Möglichkeit, Leistungen aus der Arbeitslosenversicherung zu beziehen. Ob die hierfür notwendigen Voraussetzungen erfüllt sind, prüft die Agentur für Arbeit.

Rentenversicherung

Die Rentenversicherung gibt finanzielle Sicherheit im Alter oder bei Erwerbsunfähigkeit. Ein Bezug von Altersrente setzt voraus, dass die Versicherten ein bestimmtes Alter erreicht haben und eine Mindestversicherungszeit vorweisen können. Sind beide Kriterien erfüllt, kann ein Rentenanspruch gestellt werden.

Darüber hinaus gibt es noch weitere Möglichkeiten der Altersrente. Zusätzlich zur gesetzlichen Rentenversicherung ist oft auch eine private Vorsorge notwendig. Bei der privaten Altersvorsorge gibt es Angebote der staatlichen Förderung (sogenannte Riester-Rente).

Weitere Informationen zur Krankenversicherung

Vor Ort

Krankenkassen und Versicherungsämter, Verbraucherzentralen

Internet

www.bmg.bund.de

www.verbraucherzentrale.de

www.ratgeber.vzbv.de

Weitere Informationen zur Pflegeversicherung

Vor Ort

Krankenkasse oder private Versicherung, Verbraucherzentralen

Internet

www.bmg.bund.de

www.verbraucherzentrale.de

www.ratgeber.vzbv.de

Więcej informacji na temat ubezpieczenia na wypadek bezrobocia

Na miejscu

Urząd pracy, agencja pracy

Internet

www.arbeitsagentur.de

Więcej informacji na temat ubezpieczenia emerytalnego

Na miejscu

Ubezpieczyciele, zarząd miejski, gminny, okręgowy: Zakład ubezpieczeń,
Centrale konsumenckie

Internet

www.bmas.bund.de,
www.verbraucherzentrale.de
www.ratgeber.vzbv.de

Źródła

www.bamf.de
www.bmi.bund.de

Weitere Informationen zur Arbeitslosenversicherung

Vor Ort

Agentur für Arbeit, Jobcenter

Internet

www.arbeitsagentur.de

Weitere Informationen zur Rentenversicherung

Vor Ort

Versicherungsträger, Stadt-, Gemeinde-, Kreisverwaltung

Versicherungsamt

Verbraucherzentralen

Internet

www.bmas.bund.de,

www.verbraucherzentrale.de

www.ratgeber.vzbv.de

Quellen

www.bamf.de

www.bmi.bund.de

Służby społeczne ds. migracji i uchodźstwa

Co piąty mieszkaniec Nadrenii Północnej-Westfalii należy do rodziny imigrantów, w przypadku sześciolatków liczba ta wynosi nawet jedną trzecią. Nie dziwi więc fakt, że temat migracji i uchodźstwa jest obecny we wszystkich obszarach i grupach społecznych.

Działania diakonii Rheinland-Westfalen-Lippe na polu migracji i uchodźstwa obejmują różne oferty i prace służące wspieraniu i społecznej integracji imigrantów oraz uchodźców. Szczególnym zadaniem jest międzykulturowe otwarcie służb zapewniających społeczne świadczenia standardowe. Do zadań należą także doradztwo emigracyjne, pomoc studentom z krajów rozwijających się oraz obserwacja deportacji na lotnisku w Düsseldorfie.

Wykwalifikowani pełnoetatowi specjaliści o określonych kompetencjach międzykulturowych oferują na miejscu kompleksową pomoc. Są wspierani przez wyszkolonych wolontariuszy ze środowiska kościelnego oraz imigracyjnych organizacji samopomocowych. Dokładniej chodzi o doradztwo i opiekę nad nowo przybyłymi imigrantami, pomoc w integracji imigrantom mieszkającym w Niemczech już od jakiegoś czasu, prace integracyjne w przestrzeni społecznej, interkulturowe pośrednictwo między imigrantami a miejscową ludnością, samopomoc i wspieranie zaangażowania obywatelskiego osób z historią imigracyjną oraz wsparcie prawne. Fachowa grupa zapewnia także ochronę i pomoc, przede wszystkim uchodźcom, ofiarom handlu ludźmi oraz dyskryminacji na tle rasowym.

Grupy docelowe

Osoby z historią imigracyjną w każdej sytuacji życiowej, niezależnie od swojego statusu pobytu i paszportu, jak:

- Nowo przybyli imigranci oraz osoby z historią imigracyjną mieszkający w Niemczech od dłuższego czasu
- Uchodźcy o różnym statusie
- Osoby bez legalnego statusu pobytu oraz ofiary handlu ludźmi
- Emigranci
- Studenci z zagranicy
- Instytucje kościelne, diakoniczne i społeczne, grupy i inicjatywy oraz miejscowa ludność
- Sieci lokalne

Soziale Dienste im Bereich Migration und Flucht

Jeder fünfte Einwohner in Nordrhein-Westfalen gehört zu einer zugewanderten Familie, bei den Sechsjährigen beträgt der Anteil sogar ein Drittel. Das Thema Migration und Flucht ist so in allen gesellschaftlichen Bereichen und Gruppen präsent.

Das Arbeitsfeld Migration und Flucht der Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe umfasst verschiedene Angebote und Dienste zur Förderung, der Aufnahme und zur gesellschaftlichen Integration von Zugewanderten und Flüchtlingen. Eine besondere Aufgabe stellt die interkulturelle Öffnung der Dienste der sozialen Regelversorgung dar. Zum Aufgabengebiet gehören zudem auch die Auswandererberatung, die Förderung ausländischer Studierender aus Entwicklungsländern und die Abschiebungsbeobachtung am Düsseldorfer Flughafen.

Qualifizierte hauptamtliche Fachkräfte mit spezifischer interkultureller Kompetenz bieten vor Ort umfassende Hilfen an. Sie werden unterstützt von geschulten freiwilligen Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern aus dem kirchlichen Spektrum ebenso wie aus Migrantenselbstorganisationen. Im Einzelnen geht es um die Beratung und Begleitung für Neuzuwanderer, Integrationshilfen für bereits länger hier lebende Zugewanderte, sozialraumbezogene Integrationsarbeit, interkulturelle Vermittlung zwischen Zugewanderten und der einheimischen Bevölkerung, Selbsthilfe und Unterstützung des bürgerschaftlichen Engagements von und für Menschen mit Zuwanderungsgeschichte sowie Anwaltschaft. Auch Schutz und Beistand, insbesondere für Flüchtlinge, Opfer von Menschenhandel und Opfer von rassistischer Diskriminierung, werden von der Fachgruppe gewährt.

Zielgruppen

Menschen mit Zuwanderungsgeschichte in allen Lebenslagen, unabhängig von ihrem Aufenthaltsstatus oder ihrem Pass wie

- Neuzugewanderte und bereits länger hier lebende Menschen mit Zuwanderungsgeschichte
- Flüchtlinge mit unterschiedlichem Status
- Menschen ohne legalen Aufenthaltsstatus und Opfer von Menschenhandel
- Auswanderer
- ausländische Studierende
- kirchliche, diakonische und gesellschaftliche Institutionen, Gruppen und Initiativen sowie die einheimische Bevölkerung
- kommunale Netzwerke

Młodzieżowe służby imigracyjne (JMD)

Cel

Włączanie do społeczności dzieci, młodzieży i młodych dorosłych z tłem migracyjnym (do 27 roku życia); zwiększenie szans na integrację, wyrównywanie szans, wspieranie uczestnictwa młodych imigrantów we wszystkich obszarach życia społecznego, kulturalnego i politycznego.

Zadania

Indywidualne wspieranie integracji/zarządzanie przypadkami, praca w obrębie sieci i przestrzeni społecznej, inicjowanie i opieka nad interkulturowym otwarciem służb i instytucji społecznych obszarów działań.

Doradztwo migracyjne dla imigrantów dorosłych (MBE)

Cel

Pierwsza integracja i jej wspieranie, wspieranie uczestnictwa w życiu społecznym, zwiększenie szans integracyjnych.

Zadania

Indywidualne doradztwo i opieka nad nowo przybyłymi imigrantami oraz pozostałymi imigrantami powyżej 27 roku życia potrzebującymi szczególnego wsparcia, doradztwo indywidualne według planu wsparcia oraz uzgodnień dotyczących integracji, społeczno-pedagogiczne wsparcie w kursach integracyjnych, nawiązanie więzi w lokalnej społeczności, otwarcie interkulturowe instytucji i służb społecznych.

Agencje integracyjne (IA)

Cel

Obrona interesów osób z historią imigracyjną, stwarzanie możliwości, wspieranie zaległej i dalszej integracji imigrantów mieszkających w Niemczech już od dłuższego czasu, aktywizacja, łączenie i wspieranie istniejących lokalnie instytucji, służb i innych organów.

Zadania

Zadania koncentrują się na następujących kwestiach:

- Obywatelskie zaangażowanie osób z historią imigracyjną – wykorzystanie potencjału do celów prac integracyjnych
- Otwarcie interkulturowe – wspieranie procesów otwarcia oraz korzystania ze służb i instytucji społecznej infrastruktury

Jugendmigrationsdienste (JMD)

Ziel der Förderung

Eingliederung von Kindern, Jugendlichen und jungen Erwachsenen mit Migrationshintergrund (bis 27 Jahren); Verbesserung der Integrationschancen, Förderung der Chancengleichheit, Förderung der Partizipation junger Migrantinnen in allen Bereichen des sozialen, kulturellen und politischen Lebens.

Aufgaben

Individuelle Integrationsförderung/Case Management, Netzwerk- und Sozialraumarbeit, Initiierung und Begleitung der interkulturellen Öffnung von Diensten und Einrichtungen der sozialen Handlungsfelder.

Migrationsberatung für erwachsene Zuwanderer (MBE)

Ziel der Förderung

Erst-Integration und Integrationsförderung, Förderung der Teilhabe am gesellschaftlichen Leben, Verbesserung der Integrationschancen.

Aufgaben

Individuelle Beratung und Begleitung von Neuzuwanderern und sonstigen Migrantinnen und Migranten ab 27 Jahren mit besonderem Förderbedarf, Einzelfallberatung nach Förderplan und Integrationsvereinbarung, sozialpädagogische Begleitung in Integrationskursen, kommunale Vernetzung, Interkulturelle Öffnung von Einrichtungen und sozialen Diensten.

Integrationsagenturen (IA)

Ziel

Eintreten für die Belange von Menschen mit Zuwanderungsgeschichte und Eröffnung von Chancen, Förderung der nachholenden und weiterführenden Integration auch der bereits hier länger lebenden Zuwanderer, Aktivierung, Zusammenführung und Unterstützung der vor Ort befindlichen Einrichtungen und Dienste, Institutionen und weiterer Akteure.

Aufgaben

Diese bewegen sich innerhalb der folgenden Eckpunkte:

- Bürgerschaftliches Engagement von/für Menschen mit Zuwanderungsgeschichte – Potenzialerschließung für die Integrationsarbeit
- Interkulturelle Öffnung – Förderung der Öffnungsprozesse und der Inanspruchnahme von Diensten und Einrichtungen der sozialen Infrastruktur

- Prace zorientowane na przestrzeń społeczną – systematyczne i odpowiadające potrzebom działania w środowisku osób z historią imigracyjną

Praca na rzecz uchodźców

Cel

Działania zorientowane na ochronę uchodźców, międzynarodowe prawa człowieka i jego godność, pomoc społeczną dla uchodźców i osób o niejasnym statusie pobytu, wsparcie prawne i porady.

Zadania

Pomoc w sprawach azylu, pobytu i sprawach społeczno-prawnych w formie doradztwa perspektywicznego, pracy grupowej, pomocy wspólnotowej i projektów dostosowanych do sytuacji życiowej, prace psychospołeczne/psychoterapia, doradztwo w kwestii dalszej migracji, wyjazdu za granicę i powrotu.

Więcej informacji

Internet

www.diakonie-rwl.de — Obszary działania — Uczestnictwo i integracja — Programy wsparcia Diakonie-Rheinland-Westfalen-Lippe e.V.

- Sozialraumorientierte Arbeit – systematische und bedarfsorientierte Arbeit im Lebensumfeld von Menschen mit Zuwanderungsgeschichte
- Maßnahmen zur Antidiskriminierungsarbeit

Flüchtlingsarbeit

Ziel

Am Flüchtlingsschutz, den internationalen Menschenrechten, der Menschenwürde orientierte verfahrensrechtliche und soziale Hilfen für Flüchtlinge und für Menschen mit ungeklärtem Aufenthalt, anwaltschaftliche und parteiliche Unterstützung sowie Wegbegleitung.

Aufgaben

Hilfestellung bei asyl-, aufenthalts- und sozialrechtlichen Fragen im Sinne einer Perspektivenberatung, Gruppenarbeit, gemeinwesenorientierte Hilfen und lebenslagenorientierte Projekte, psychosoziale Arbeit/Psychotherapie, Beratung zu Weiterwanderung, Ausreise und Rückkehr.

Weitere Informationen

Internet

www.diakonie-rwl.de – Arbeitsbereiche – Teilhabe und Integration – Förderprogramme Diakonie-Rheinland-Westfalen-Lippe e.V.

Soziale Dienste im Bereich Migration und Flucht sind ebenfalls bei anderen Wohlfahrtsverbänden zu finden, wie Arbeiterwohlfahrt, Caritas, Paritätische, Deutsches Rotes Kreuz und Jüdische Gemeinden.

Czas wolny – Oferta kulturalna

Życie kulturalne w Niemczech jest bardzo bogate i żywe. Ogromną popularnością cieszą się muzyka klasyczna i nowoczesna, teatr, opera, małe formy teatralne, kina, muzea i wystawy sztuki, dlatego wszystkie te formy reprezentowane są w wielu miastach. Kalendarz wydarzeń kulturalnych oraz dalsze informacje na temat regionalnych i ponadregionalnych ofert kulturalnych można znaleźć na plakatach, w prasie, radiu, telewizji i Internecie.

Miasta i gminy zazwyczaj samodzielnie organizują np. festyny miejskie lub festiwale. Finansują one oraz wspierają gminne centra kultury oraz inne instytucje, takie jak biblioteki i teatry dziecięce.

Ofertę wydarzeń kulturalnych można dobrze wykorzystać. Dzięki nim można polepszyć znajomość języka, zapoznać się z życiem kulturalnym Niemiec i sposobami spędzania wolnego czasu oraz nawiązywać kontakty z ludźmi.

Media, szczególnie publiczni i prywatni nadawcy telewizyjni i radiowi, umożliwiają uczestniczenie w wielu wydarzeniach kulturalnych we własnym domu. Np. program wieczorny stacji radiowej Funkhaus Europa (103,3 MHz) oferuje audycje w różnych językach.

Należy pamiętać, że korzystanie z pełnej oferty nie jest bezpłatne. Każde gospodarstwo domowe wpłaca składki za abonament radiowo-telewizyjny do centrali opłat GEZ (Gebühreneinzugszentrale). Odpowiednie formularze dostępne są w bankach i kasach oszczędnościowych, a także w Internecie.

Dla dzieci i młodzieży

W niemal wszystkich miastach i gminach Niemiec istnieją liczne punkty spotkań młodzieży, w których dzieci i młodzież spędzają wspólnie czas, bawią się i biorą udział w różnych programach, zazwyczaj bezpłatnych, lub za niewielką opłatą. Wstęp do takich ośrodków jest darmowy. Niektóre z nich oferują przede wszystkim aktywności o charakterze interkulturowym. Przegląd wszystkich punktów spotkań i ośrodków młodzieżowych można znaleźć w lokalnym urzędzie ds. młodzieży lub w Internecie.

Dla kobiet i dziewcząt

W wielu miastach i gminach istnieją punkty spotkań lub kawiarnie dla kobiet. W miejscach tych dziewczęta i kobiety mogą się regularnie spotykać i spędzać wspólnie czas. Wiele ośrodków dla młodzieży oferuje w ramach programu na czas wolny szeroką gamę propozycji kierowanych do dziewcząt (kursy komputerowe, zajęcia teatralne itp.)

Freizeit – Kulturelle Angebote

Deutschland ist geprägt von einem regen Kulturleben: Klassische und moderne Musik, Theater, Opern, Kleinkunst, Kinos, Museen und Kunstausstellungen erfreuen sich großer Beliebtheit und sind daher an zahlreichen Orten vertreten. Kulturelle Veranstaltungskalender und weiterführende Informationen zu regionalen wie überregionalen Angeboten finden Sie an Plakatwänden, in der Presse, im Radio, im Fernsehen und im Internet.

Die Städte und Gemeinden sind häufig selbst Veranstalter z. B. von Stadtfesten oder Festspielen. Sie finanzieren oder unterstützen kommunale Kulturzentren und Einrichtungen wie Bibliotheken und Kindertheater.

Das Angebot an kulturellen Veranstaltungen kann gut genutzt werden. Dadurch können Sprachkenntnisse verbessert werden, man bekommt einen konkreten Eindruck vom Kultur- und Freizeitleben in Deutschland, und man hat außerdem die Möglichkeit, Kontakte zu anderen Menschen zu knüpfen.

Die Angebote der Medien, besonders die vielen öffentlich-rechtlichen und privaten Fernseh- und Rundfunkprogramme, ermöglichen es, direkt von zu Hause aus an vielen kulturellen Angeboten teilzuhaben. Der Radiosender Funkhaus Europa (103,3 MHz) gestaltet zum Beispiel sein Abendprogramm mit Beiträgen in vielfältigen Muttersprachen.

Zu beachten ist, dass die Nutzung des gesamten Angebots nicht kostenlos ist. Pro Haushalt ist ein Rundfunkbeitrag an die Gebühreneinzugszentrale (GEZ) zu zahlen. Die entsprechenden Formulare liegen bei Banken und Sparkassen vor und sind ebenfalls über das Internet erhältlich.

Für Kinder und Jugendliche

Fast in allen Städten und Gemeinden in Deutschland gibt es mehrere Jugendtreffs, bei denen Kinder und Jugendliche sich treffen, spielen und an vielfältigen Programmen, meistens kostenlos oder gegen eine geringe Gebühr, teilnehmen können. Der Eintritt dort ist frei. Einige Einrichtungen haben spezielle Angebote mit interkulturellem Schwerpunkt.

Eine Übersicht über alle Jugendtreffs oder Jugendzentren findet man bei den lokalen Jugendämtern oder im Internet.

Für Frauen und Mädchen

In vielen Städten und Gemeinden in Deutschland gibt es die Frauentreffs oder Frauencafés. Dort können sich Mädchen und Frauen regelmäßig ungestört treffen und austauschen. Viele Jugendzentren bieten in ihrem Freizeitprogramm eine breite Palette von Angeboten (Computerkurse, Theater etc.) an, die sich gezielt an Mädchen richten.

Dla kobiet i rodzin z małymi dziećmi przeznaczone są ośrodki rodzinne przyjazne najmłodszym. Ich pracownicy służą rodzicom pomocą i wsparciem w kwestiach wychowania i rozwoju dziecka.

Więcej informacji

Na miejscu

Zarząd miejski, gminny, okręgowy; gazety codzienne, gazety lokalne, informatory kulturalne, radio i telewizja, kino

Internet

www.kulturserver.de

www.kulturportal-deutschland.de

www.goethe.de

www.gez.de

www.funkhaus-europa.de

Oraz na innych stronach internetowych oferujących lokalne oferty kulturalne.

Für Frauen und Familien mit Kleinkindern gibt es die Mütter- und Familienzentren, die kinderfreundliche Treffpunkte bieten. Dort erhalten die Eltern bei Erziehungsfragen oder Fragen zu Entwicklung des Kindes aktive Unterstützung und Hilfe.

Weitere Informationen

Vor Ort

Stadt-, Gemeinde- oder Kreisverwaltung, Tageszeitungen, Stadtmagazine, Veranstaltungsmagazine, Radio und Fernsehen, Kino

Internet

www.kulturserver.de

www.kulturportal-deutschland.de

www.goethe.de

www.gez.de

www.funkhaus-europa.de

Und auf anderen Seiten in Internet mit lokalen kulturellen Angeboten.

Stowarzyszenia

W Niemczech istnieje wiele stowarzyszeń o najróżniejszym charakterze. W miastach i gminach znajdują się stowarzyszenia kulturalne, sportowe, rodzicielskie, ochrony zwierząt i miłośników sztuki. Wiele z nich łączy się ponadregionalnie w większe towarzystwa. Wiele osób angażuje się w działalność stowarzyszeń nieodpłatnie, w wolnym czasie. Członkowie takich organizacji korzystają z ciekawych ofert, nawiązują nowe znajomości i biorą udział w wydarzeniach w czasie wolnym. Stowarzyszenia często oferują też wsparcie w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego.

Szczególną formą stowarzyszeń są organizacje imigrantów. Zrzeszają one osoby z tłem imigracyjnym i działają na różnych polach. Oferują m.in. aktywności kulturalne, wykonują też prace rodzicielskie i edukacyjne oraz przedstawiają imigrantom różne oferty integracyjne.

Więcej informacji

Na miejscu

Agencje integracji

Komunalne centra integracji

Urząd ds. obywatelskich / Miejskie biura informacji obywatelskiej

Internet

www.bdvv.de

www.verbandsforum.de

www.diakonie-rwl.de

Vereine

In Deutschland gibt es eine Vielzahl an Vereinen, dabei sind ihre Themen ganz unterschiedlicher Art. So finden sich in den Städten und Gemeinden Kultur-, Sport- und Elternvereine bis hin zu Tierschutz- und Kunstvereine, viele schließen sich überregional auch zu Verbänden zusammen. In den Vereinen engagieren sich viele Menschen ehrenamtlich in ihrer Freizeit. Mitglieder eines Vereins können die Angebote nutzen, sie finden Gelegenheit Kontakte zu knüpfen und an Freizeitaktivitäten teilzunehmen. Häufig geben Vereine auch Hilfestellung im Alltag.

Eine besondere Form von Vereinen bilden Migrantenorganisationen. Hier schließen sich Menschen mit Migrationshintergrund zusammen und wirken in vielfältiger Weise. Sie bieten kulturelle Aktivitäten an, leisten aber auch Eltern- und Bildungsarbeit und setzen sich mit verschiedenen Angeboten für die Integration von Zuwanderinnen und Zuwanderer ein.

Weitere Informationen

Vor Ort

Integrationsagenturen

Kommunale Integrationszentren

Bürgeramt/Bürgerinformationen der Stadt

Internet

www.bdvv.de

www.verbandsforum.de

www.diakonie-rwl.de

Uczestnictwo w polityce

Obywatele kraju należącego do UE, którzy mieszkają w Niemczech dłużej niż trzy miesiące, mogą uczestniczyć w wyborach do samorządu oraz wyborach do Parlamentu Europejskiego. Zainteresowani mogą też zasięgać informacji o lokalnych partiach oraz angażować się w ich działalność.

W prawie wszystkich gminach istnieją rady imigrantów i rady integracji, które reprezentują polityczne interesy imigrantów. Zajmują się one wszystkimi lokalno-politycznymi sprawami integracji oraz doradzają w powyższych kwestiach radzie gminy lub miasta. Członkowie rad imigrantów i integracji są zazwyczaj wybierani przez wszystkich imigrantów danej gminy.

Więcej informacji

Na miejscu

Lokalne biuro rady integracji

Internet

www.bamf.de

www.bundesauslaenderbeirat.de

www.laga-nrw.de

Politische Partizipation

Bürgerinnen und Bürger eines EU-Landes, die länger als drei Monate in Deutschland leben, können sich an den Kommunalwahlen sowie den Wahlen zum Europäischen Parlament beteiligen. Interessierte können sich zudem in lokalen Parteien engagieren und informieren.

Als politische Interessenvertretung von Migrantinnen und Migranten gibt es in fast allen Gemeinden Zuwanderer- und Integrationsräte. Sie befassen sich mit allen kommunalpolitischen Integrationsthemen und beraten diesbezüglich den Gemeinde- beziehungsweise Stadtrat. Die Zuwanderer- und Integrationsräte werden in der Regel von allen Migrantinnen und Migranten einer Gemeinde gewählt.

Weitere Informationen

Vor Ort

Büro des Integrationsrates vor Ort

Internet

www.bamf.de

www.bundesauslaenderbeirat.de

www.laga-nrw.de

Religia

Niemiecka konstytucja gwarantuje każdemu człowiekowi wolność wyznania. Każdy obywatel może wybrać dowolną religię, wyznawać ją wraz z innymi lub nie wybierać żadnej. Państwo odnosi się neutralnie do religii, żadna nie może być faworyzowana lub dyskryminowana.

Niemcy należą przeważnie do kościoła katolickiego i ewangelickiego. Część społeczeństwa stanowią ortodoksyjni chrześcijanie, muzułmanie, żydzi i buddyści. W poszczególnych miastach różne grupy religijne są często zrzeszone we wspólnotach wyznaniowych.

Więcej informacji

Na miejscu

Kościoty i wspólnoty religijne

Internet

www.ekd.de

www.katholisch.de

www.orthodoxie.net

www.kokid.de

www.polskamisjakatolicka.de

www.mitropolia-ro.de

www.rilaeu.com

www.zentralratjuden.de

www.ditib.de

www.aabk.info

www.deutsche-islam-konferenz.de

Religion

Die Verfassung in Deutschland garantiert jedem Menschen Religionsfreiheit. Alle Bürgerinnen und Bürger können ihre Religion frei wählen, sie gemeinsam mit anderen bekennen, aber auch gar keine Religion wählen. Der Staat verhält sich den Religionen gegenüber neutral, keine Religion darf bevorzugt oder benachteiligt werden.

Die Menschen in Deutschland gehören zu großen Teilen der katholischen und evangelischen Kirche an. Gleichzeitig sind orthodoxe Christen, Muslime, Juden und Buddhisten Teil der Gesellschaft. Die verschiedenen Religionsgemeinschaften sind in den einzelnen Städten oft in religiösen Gemeinden organisiert.

Weitere Informationen

Vor Ort

Kirchen und Religionsgemeinschaften

Internet

www.ekd.de

www.katholisch.de

www.orthodoxie.net

www.kokid.de

www.polskamisjakatolicka.de

www.mitropolia-ro.de

www.rilaeu.com

www.zentralratjuden.de

www.ditib.de

www.aabk.info

www.deutsche-islam-konferenz.de

Współautorzy broszury Mitwirkende an der Broschüre

Antonia Annoussi
Migrationsberatung der Diakonie Düsseldorf
E-Mail antonia.annoussi@diakonie-duesseldorf.de
www.diakonie-duesseldorf.de

Despina Ageloglou
Migrationsberatung der Diakonie Wuppertal
E-Mail ageloglou@migrationsdienst-wuppertal.de
www.diakonie-wuppertal.de

Dimitris Arssenis
euromedicals
E-Mail d.arssenis@euromedicals.de
www.euromedicals.gr

Elisavet Athanasiadou
Übersetzungen Elisavet Athanasiadou
E-Mail info@uebersetzungen-athanasiadou.de
www.uebersetzungen-athanasiadou.de

Christina Alexoglou-Patelkos
Deutsch-Hellenische Wirtschaftsvereinigung
E-Mail patelkos@dhvw.de, info@dhvw.de
www.dhvw.de

Eleni Biskini-Fischer
Integrationsagentur der Diakonie Krefeld & Viersen
E-Mail eleni-biskini-fischer@diakonie-krefeld-viersen.de
www.diakonie-krefeld-viersen.de

Jens Buschmeier
Projektreferent im Arbeitskreis Jugend Essen
E-Mail jens.buschmeier@akj-essen.de
www.akj-essen.de

Konstantinos Eleftheriadis
Integrationsagentur und Migrationsberatung des Diakonischen Werkes
des Evangelischen Kirchenkreises Solingen
E-Mail konstantin.eleftheriadis@evangelische-kirche-solingen.de
www.diakonie-solingen.de

Dr. Konstantinos Goumagias
Kanzlei Goumagias
E-Mail kanzlei@goumagias.de
www.goumagias.de

Ilias Papadopoulos
Jugendmigrationsdienst der Diakonie im
Kirchenkreis Düsseldorf-Mettmann, Region Ratingen
E-Mail i.papadopoulos@diakonie-kreis-mettmann.de
www.diakonie-kreis-mettmann.de

Georgios Rougas
Griechische Gemeinde Düsseldorf
E-Mail ellkoinotita@gmail.com
www.ellkoinotita.blogspot.com

Ewa Scott
Migrationsberatung für Erwachsene
Diakonisches Werk des Ev. Kirchenkreises Solingen
E-Mail ewa.scott@evangelische-kirche-solingen.de
www.diakonie-solingen.de

Chrissa Stamatopoulou
Integrationsagentur der Diakonie Düsseldorf
E-Mail chrissa.stamatopoulou@diakonie-duesseldorf.de
www.diakonie-duesseldorf.de

Katharina Stamm

Migrationsspezifische Rechtsfragen und Internationale Migration / Migration Law

Zentrum Migration und Soziales / Centre for Migration and Social Issues

Diakonie Deutschland - Evangelischer Bundesverband

Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V.

E-Mail Katharina.Stamm@diakonie.de

www.diakonie.de

Georgia Tsitsi

Deutsch-Hellenische Wirtschaftsvereinigung

E-Mail tsitsi@dhvw.de, info@dhvw.de

www.dhvw.de

Gabriela Urban

Jugendmigrationsdienst des Diakonischen Werkes

im Evangelischen Kirchenkreis An der Ruhr

E-Mail g.urban@diakonie-rwl.de

www.diakonie-muelheim.de

Ioanna Zacharaki

Referentin für Integration und Interkulturalität

Referat Migration und Flucht der Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe

E-Mail i.zacharaki@diakonie-rwl.de

www.diakonie-rwl.de

Impressum

Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe e.V. (Hrsg.)
Lenastraße 41
40470 Düsseldorf
Telefon 0211 6398-0
Telefax 0211 6398-299
duesseldorf@diakonie-rwl.de

Redaktion/Ansprechpartnerinnen

Ioanna Zacharaki
E-Mail i.zacharaki@diakonie-rwl.de

Chrissa Stamatopoulou
E-Mail griechisches-netzwerk-nrw@outlook.com

Fotograf

Volker Dautzenberg

Gestaltung

Sebastian Schmidt

Übersetzung

Janusz Kubów

Druck

Druckhaus Süd

Der Wegweiser

Życie i praca w Niemczech
Leben und Arbeiten in Deutschland

wird finanziert durch

Diakonie
Rheinland
Westfalen
Lippe

Ministerium für Arbeit,
Integration und Soziales
des Landes Nordrhein-Westfalen

